

Minder ruimte, meer architectuur

Neerslag van de lezingenreeks Less is More.

WIELAND DE HOON

De druk op de open ruimte in Vlaanderen is groot. En met de woningbouwopgave waarvoor we staan, wordt die alleen maar groter. Hoe kunnen we duurzaam en inventief omgaan met de schaars wordende ruimte? En hoe draagt architectuur hieraan bij? Hoe kun je een stijgende woonvraag en duurzaam ruimtegebruik op elkaar afstemmen? Is het enkel een kwestie van (her)verdelen van de ruimte? Of gaat het om het vastleggen van (radicale) prioriteiten?

Kamp C, provinciaal Centrum voor Duurzaam Bouwen en Wonen van de provincie Antwerpen, en AR-TUR, centrum voor architectuur, stedelijkheid en landschap in de Kempen, organiseerden in 2014 een druk bijgewoonde lezingenreeks over duurzaam bouwen. De gastsprekers: een keure van architecten, landschapsarchitecten en stedenbouwkundigen, die van nevenstaande vragen een punt maken in hun werk.

De reeks werd op 2 december 2014 afgesloten met een debat, waarin de sprekers van de voorbije lezingen gevraagd werd hun visie op de bouwkundige toekomst onder woorden te brengen. Centrale vragen waren daarbij: hoe vullen jullie duurzaamheid in? Wat is jullie rol en tot hoe ver reikt die? Hoe gaan jullie om met opdrachtgevers als overheden en projectontwikkelaars en hoe kunnen zij bijdragen aan duurzaamheid? Aan het begin van het gesprek poneerden moderatoren Peggy Totté en Els Nulens tevens drie stellingen/vragen, die doorheen de lezingenreeks aan de oppervlakte waren gekomen en nu als rode draad voor het debat.

DE DEELNEMERS AAN HET DEBAT WAREN:

Thomas Rau (RAU architecten), **Leo Van Broeck** (BOGDAN & VAN BROECK), **Ruut van Paridon** (van Paridon x de Groot landschapsarchitecten), **Erik Wieërs** (Collectief Noord architecten), **Daniëlle Segers** (Équipe voor architectuur en urbanisme), **Dimitri Minten** en **Tim Vekemans** (RE-ST architecten).

Een uitgebreidere versie van dit verslag en de verslagen van de afzonderlijke lezingen zijn verkrijgbaar via www.ar-tur.be.

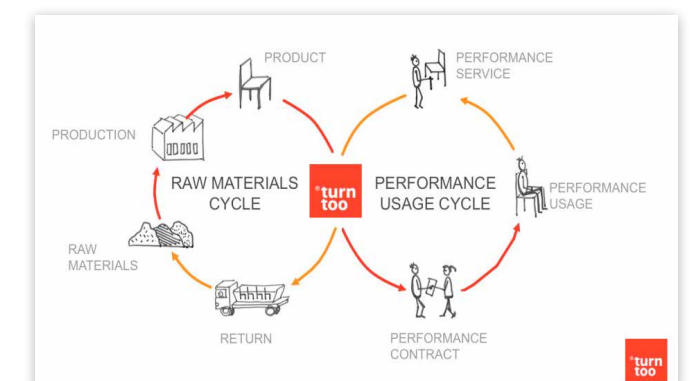
1 | De nood aan een nieuwe economie en de architect als vakman

Laat ons de uitspraak van Leo Van Broeck – ‘Als architecten zijn we niet “verkozen”: we hebben een mandaat dat verder loopt dan de komende vier jaar.’ – even naast een stelling van Thomas Rau uit een vorige lezing leggen: ‘Als architect hebben we een beperkte speelruimte en er is daarom nood aan een nieuwe economie.’

THOMAS RAU | Als architectenbureau zijn we 20 jaar duurzaam bezig, maar duurzaamheid is *an sich* een probleem. Het begint met hoe we ervoor kunnen zorgen dat ons de juiste vragen gesteld worden. Om dat te bereiken, moeten we nadenken over de architectuur van een nieuwe, circulaire economie¹. Daar is een visie voor nodig: we zijn te gast op een planeet die een gesloten systeem is. Onbeperkte groei is in zo'n systeem niet mogelijk. Bovendien bestaan gebouwen voor de eeuwigheid helemaal niet. Niets is permanent, vastgoed is *losgoed*. We moeten in een nieuwe economie de tijdelijkheid van de dingen faciliteren. We kennen de toekomst niet; het enige wat we kunnen doen is er een optie op nemen. Die optie is tijdelijk. We moeten die zodanig vormgeven dat er op het einde van de rit niets verloren is gegaan. Volgens mij is

daar een radicaal nieuwe manier van denken voor nodig, een nieuw businessmodel. Niet evolutionair, maar disruptief en on-comfortabel. Daar zitten we middenin, maar om er echt toe te komen moeten we het vooral met zijn allen *willen*. We staan dus voor een mentaal transformatieproces.

Hoe we dat kunnen in de architectuur? Ten eerste: door van ieder product een dienst te maken. Zo hebben we bijvoorbeeld een woonbouwproject in Amsterdam voor sociale woningmaatschappij De Eigen Haard. Mensen met huurproblemen hebben soms torenhoge energierekeningen omdat hun goedkope huishoudapparaten niet energiezuinig zijn. Voor deze mensen bedachten we dus dat ze geen wasmachine maar wasbeurten zouden kunnen

¹ De circulaire economie is een economisch systeem dat bedoeld is om herbruikbaarheid van producten en grondstoffen te maximaliseren en waardevernietiging te minimaliseren. Anders dan in het huidige lineaire systeem, waarin grondstoffen worden omgezet in producten die aan het einde van hun levensduur worden vernietigd.